

VELİ ALGISI VE BEKLENTİSİ

Prof. Dr. Mehmet Taşdemir
Ahi Evran Üniversitesi
mttasdemir1963@gmail.com

Öğr. Gör. Figen Taşdemir
Ahi Evran Üniversitesi
ftasdemir@ahievran.edu.tr

Blm. Uzm. Suna Dağdelen
MEB
sndagdelen@gmail.com

Blm. Uzm. Elif Kılıç
MEB
elifkiloc40@gmail.com

Blm. Uzm. Cem Şahin
MEB
cemsahin40@yahoo.com

Blm. Uzm. Aybike Dağistan
MEB
aybike_y@msn.com

Özet

Bu çalışma öğrenmede etkili unsurlardan öğrenci velisini bazı açılardan incelemektedir. Bu araştırma, öğrenmede öğrenci velisinin öğrenciye katkısını ve öğrencinin veliden beklentisini saptamayı amaçlamıştır. E-okulda öğrencinin resmi kayıtlı velisi olan kişinin öğrenciye katkısını belirlemek, gerçekte ilgilenen veliyi tespit etmek, öğrencinin veliyi nasıl algıladığını öğrenmek ve velinin veli olarak kendini nasıl algıladığını belirlemek alt amaçları çalışmanın problemini oluşturmuştur. Araştırma nitel sende betimsel bir çalışmadır. Bu çalışmada yapılandırılmış görüşme tekniği kullanılmıştır. Katılımcılar alt, orta ve yüksek eğitimli veliler ile onların çocukları ile yürütülmüştür. Görüşmeler ses kaydı yolu ile alınarak analiz edilmiştir. Toplanan veriler içerik analizi yöntemi ile analiz edilip açıklanmıştır. Öğrencinin velisinden beklentisi, velinin görev ve sorumluluklarını nasıl algıladığı ve katkıları ortaya konulmaya çalışılmıştır. Alanyazında konu ile ilgili yeterli çalışma olmadığı tespit edilmiştir ve çalışmanın alanyazına katkı getireceği düşünülmektedir. Araştırmanın bulgularında, öğrencinin velisinden eğitim öğretim yaşamında bir takım destekler beklediği görülmektedir.

Anahtar Sözcükler: Veli algısı, veli beklentisi, öğrenci velisi.

PARENT PERCEPTION AND EXPECTATION

Abstract

This study examines students' parents who are among the effective factors in learning in different aspects. This research aimed to determine contribution of parents and expectation of students. Determination of parents' contribution who are officially registered in e-school to student, finding out parent who is actually interested, learning how child perceives parents and determining how parents perceives himself as parents. Research is a descriptive study in qualitative terms. A structured interview technique was used. Participants were among lower, middle and higher educated parents

and their children. Interviews were recorded. The data analyzed with content analysis method. It was tried to find out expectations of students, perception of parents on their duties and responsibilities and contributions. As there is not enough work in literature, it is thought that work will contribute to field. As a result, it is seen that student expects some support from his parents in education process.

Keywords: Parent perception, parent expectation, student's parent.

GİRİŞ

Öğretim çok çeşitli unsurlardan etkilenmektedir. Öğretim ortamı, öğretene, öğrenen, fiziki şartlar, öğretim yöntemleri bunlardan birkaçını oluşturmaktadır. Öğrenme ile ilgili birçok çalışma, öğrenmeyi etkili ve verimli kılmayı amaçlayarak yapılmıştır. Öğrenmenin etkili ve kalıcı olabilmesini sadece bir unsura bağlanmak mümkün değildir. Her bir faktörün benzer veya farklı etkileri söz konusudur.

Eğitim sürecinin birçok boyutu olmakla birlikte eğitimin temeli, öğrenmeye dayanmaktadır. Öğrenme ise ailede başlayarak planlı ve programlı bir şekilde okulda devam eder. Bu durumda bireyin gelecekteki yaşamında ve toplumun kalkınmasında okulun belirleyici rolü olmaktadır. Bu nedenle okulların geliştirilmesi ve tüm ilgililerin eğitim sürecinde aktif bir rol almaları gerekmektedir (Gökçe, 2000).

Ev ve okul ortamı, çocukların gelişiminde belki de en etkili ve destekleyici çevrelerdir. Bu nedenle araştırmacılar, son yıllarda, öğrencinin okul başarısında ailelerin rollerine artan sıklıkta değinmektedir. Genellikle araştırmalarda konuya iki ayrı yönden yaklaşılmaktadır. Bunlardan ilki, aile öğretmen iletişimi ve ailelerin okul toplulukları ile okuldaki kurumsal etkinliklere katılımını kapsamaktadır. İkincisi ise, çocukların akademik gelişimleri ile ilgili olarak ailenin ev ödevlerinde yardım etmesi, çocuğun bakımı gibi davranışların araştırılmasına yöneliktir (Rogers, Theule, Ryan, Adams ve Keating, 2009).

Kaliteli bir eğitime ulaşmak için sağlıklı bir öğretmen-veli işbirliğine, sağlıklı bir işbirliği için ise tarafların birbirleriyle açık iletişim kurmalarına ve çocukların önemini çok daha iyi kavramalarına ihtiyaç duyulmaktadır. Çocukların ilk eğitimcilerinin anne babaları olduğu görüşünden hareketle, ailelerin çocuklarının eğitimini desteklemesi ve katkıda bulunmasını sağlamak üzere, sistematik ve kurumsal bir eğitim veren okul ile evdeki eğitimi paralelleştirip bütünleştiren bir yaklaşım sergilenmelidir (Şahin ve Ünver, 2005). Yapılan bir araştırmada öğretmenler, okul ile iş birliği yapan velilerin çocuklarının okul başarısında olumlu etkilerinin olduğunu belirtmişlerdir (Çelenk, 2003).

Bununla birlikte öğrenci velileri, çocuklarının daha nitelikli yetiştirilebilmesi için okul yönetimi ve öğretmenlerle işbirliği yapmak zorundadır. Kuşkusuz ana-babalar çocuklarını en yakından tanıyan kişilerdir. Ana-babalar çocuklarının ilgi ve ihtiyaçları ile kişilik özelliklerini yakından izleyerek öğretmene çok yararlı bilgiler verebilirler. Hatta ortaya çıkan sorunların çözülmesinde işbirliği yaparak birlikte çalışabilirler. Böylece ana baba çocuğuna karşı nasıl davranması gerektiği konusunda da bilgi sahibi olur (Gökçe, 2000). Her ailenin beklentileri, yaşayış biçimleri, çocuklarına uyguladığı eğitim tarzı değişiktir. Bu faktörler çocuğun kişiliğinin yerleşme aşamasında kültürel, sosyal, ahlaki ve hatta duygusal görüş açısını etkiler (Wolfendale, 1983).

Anne-babanın eğitim durumu, sosyo-ekonomik durumu, aile içi ilişkiler, boşanma, aile üyelerinden birinin ölümü, anne-babanın çocuğa karşı tutumları, anne-babanın okula karşı tutumları ve çocuktan okul başarısı beklentileri, çocuğun ders çalışma ortamı gibi hususlar çocuğun okul başarısını etkilemektedir. Bazı anne-babalar çocuklarının yeteneklerini, kapasitelerini ve ilgilerini tanımadıkları için onlardan gerçekçi olmayan yüksek bir başarı beklentisi içine girmektedirler. Ailelerinin bu beklentilerini karşılamakta güçlük çeken çocuklar, olumsuz bir benlik kavramı geliştirmekte, gerginlik ve kaygı yaşamaktadır. Bu durum onları paniğe sürükleyerek başarı düzeylerinin daha da düşmesine neden olmaktadır (Dam, 2008).

Araştırmalar çocuklarından okul başarısı bekleyen ve arzulayan ailelerin çocukları ile yakından ilgilendiklerinde onların daha başarılı olduğunu göstermektedir (Epstein,1992). Evde ailenin çocuğun eğitim etkinliklerine katılmasının, örneğin okul çalışmalarını takip etmesi, çocuğu öğrenmeye cesaretlendirmesi, çocuğun okul başarısı ile doğrudan ilişkilidir (Henderson,1987).

Bu çalışma ile öğrencinin veliden beklentilerinin ve velilerin öğrenciye katkılarının belirlenmesi amaçlandığı için araştırmanın bulguları ile alan yazına katkısının önemli olduğu düşünülmektedir.

Amaç

Bu araştırmanın amacı, öğrencinin veliyi nasıl algıladığı, velisinden beklentileri ve velilerin öğrenciye katkı biçimlerinin belirlenmesi amaçlamaktadır. Bu genel amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır:

1. E-okulda öğrencinin resmi kayıtlı velisi olan kişinin öğrenciye katkısı nedir?
2. Gerçekte öğrenci ile ilgilenen veli kimdir?
3. Öğrenci veliyi nasıl algılamaktadır?
4. Veli olan kişi, veli olarak kendini nasıl algılamaktadır?

YÖNTEM

Araştırma Deseni

Kırşehir’de öğrenim gören öğrencilerin veli algısının ve velilerin kendini nasıl algıladığının belirlendiği bu çalışma nitel türde betimsel bir araştırmadır. Bu araştırma, nitel araştırma yaklaşımlarından olgubilim çalışması ile desenlenmiştir. Veli ve öğrencilerin konuya yönelik görüşlerini, nitel araştırma desenlerinden “olgu bilim deseni (fenomenoloji, görüngü bilim)” kullanılarak tespit edilmeye çalışılmıştır. Yıldırım ve Şimşek’e (2013) göre, bahsi geçen olgu bilim deseni; günlük hayatımızda çevremizi kuşatan olaylar ve nesnelere dâhilinde farkında olduğumuz fakat haklarında derinlemesine ve ayrıntıya inen bir algı ve düşünceye sahip olmadığımız olgulara odaklanmaktır. Bu olgular günlük hayatımızda yaşadığımız basit bir olay şeklinde olabildiği gibi edindiğimiz deneyimler, çevremize karşı geliştirdiğimiz algılar, yönelimler, kavramlar ve durumlar şeklinde de karşımıza çıkabilmektedirler. Yine Yıldırım ve Şimşek’in (2005) belirttiği gibi; “Olgu bilim araştırmalarında veri kaynakları, araştırmanın odaklandığı olguyu yaşayan ve bu olguyu dışa vurabilecek veya yansıtabilecek bireyler ya da gruplardır. Eğitimde gerçek bir olgu olarak öğrencide veli algısı ve beklentisi, bu okullarda öğrenim gören öğrenci ve velilerinin görüşlerine dayalı olarak incelenmeye çalışılmıştır.

Çalışma Grubu

Çalışma grubu belirlemesi yapılırken konu veli algısı üzerine olduğu için velilerin eğitim durumları göz önüne alınarak belirlenmiştir. Araştırma Kırşehir ili okullarında öğretim gören öğrenciler ve velileri ile yapılmıştır. Öğrenci velilerinin eğitim durumları; 7 veli ilköğretim mezunu, 9 veli ortaöğretim mezunu ve 6 veli lisans ve üzeri mezunu olarak belirlenmiştir. Bu velilerin öğrenim gören öğrencileri ile yüz yüze görüşme yapılmıştır. Araştırmada 22 veli ve 22 öğrenci ile görüşme gerçekleştirilmiştir. Araştırma çerçevesinde “Amaçlı Örneklem” yöntemlerinden “Ölçüt Örneklem” yöntemi kullanılmıştır. Ölçüt örneklem metodundaki temel çalışma prensibi daha önceden üzerinde çalışılmış ve belirlenmiş bir dizi ölçüt vasıtasıyla veri toplama sürecinde karşılaşılan bütün durumların ayrıntılı ve sıhhatli bir çalışma tekniğiyle tamamlanması sürecidir. (Yıldırım ve Şimşek, 2013) “Nitel araştırmalar genellikle “amaçlı” bir şekilde seçilmiş küçük örneklemle hatta bazen tek bir örneklemle (N=1) bile detaylı bir şekilde yapılabilir.” Ölçüt örneklemin mantığı ise kalite güvence çalışmalarında olağan bir strateji olan daha önceden belirlenmiş bazı önem ölçütlerini karşılayan tüm durumların çalışılması ve gözden geçirilmesi” yöntemidir. Ölçüt örneklemden asıl önemli olan husus seçilecek olan durumların bilgi vermeleri açısından oldukça zengin olmasıdır. Çünkü bu durum program veya sistem iyileştirmeleri ve eksikliklerinin tespiti açısından birer fırsat niteliğindedirler. (Patton, 2014, s.230,238). Katılımcıların cinsiyet (Tablo 1) ve Eğitim durumları (Tablo 2) de verilmiştir.

Tablo 1: Katılımcı Velilerinin Cinsiyet Dağılımı

CİNSİYET	KATILIMCI SAYISI
Kadın	14
Erkek	8
TOPLAM	22

Veli katılımcıların eğitim düzeyleri Tablo 2’de gösterilmiştir.

Tablo 2: Velilerin Eğitim Düzeyleri

EĞİTİM DURUMU	VELİ SAYISI
İlköğretim mezunu	7
Ortaöğretim mezunu	9
Yükseköğretim mezunu	6
TOPLAM	22

Veri Toplama Aracı

Olgubilim araştırmalarında başlıca veri toplama aracı görüşmedir. Olgulara ilişkin yaşantıları ve anlamları ortaya çıkarmak için görüşmenin araştırmacılara sunduğu etkileşim, esneklik ve sondalar yoluyla irdeleme özelliklerinin kullanılması gerekmektedir (Yıldırım ve Şimşek,2013). Bu araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden görüşme tekniği kullanılmıştır. Görüşme tekniğini kendi içinde yapılandırılmış, yarı yapılandırılmış ve yapılandırılmamış görüşme olarak üçe ayırmak mümkündür. Bu çalışmada yapılandırılmış görüşme tekniği kullanılmıştır. Araştırmada ihtiyaç duyulan bilgiler, araştırmacı tarafından geliştirilen ve açık uçlu sorulardan oluşan bir görüşme formu ile öğrencilerden, başka bir görüşme formu ile de bu öğrencilerin velilerinden toplanmıştır. Katılımcılara sorulan sorular önceden belirlenmiş ve tüm katılımcılara aynı sorular yöneltilmiştir. Görüşmeler ses kaydı yolu ile alınarak görüşme formlarına aktarılmıştır. Görüşmelerde kişisel bilgilerine ek olarak velilere 8 soru, öğrenciler ise 13 soru yöneltilmiştir.

Geçerlilik ve Güvenirlik

Nitel araştırmalarda Geçerlik / İnanırlık, Güvenirlik / Tutarlılık ve Genellenebilirlik / Nakledilebilirlik sağlamak için ölçek geliştirme ve verileri sınıflandırmada uzman görüşlerine başvurulmuş, veriler araştırmacı tarafından gerekli güven ortamı sağlanarak, katılımcı gönüllülüğüne dayalı olarak gizlilik içerisinde elde edilmiştir. Bilgin’e (2000) göre içerik analizinde son aşama değerlendirme, çıkarsama ve yorumlamadır. Veri analiz ve raporlaştırma süreci aşağıda açıklandığı biçimde gerçekleştirilmiştir: Bu görüşme formunun hazırlanması sürecinde araştırma kapsamında elde edilmek istenen verilerin kalitesi açısından kolay anlaşılabilir sorular yazma, odaklı sorular hazırlama, açık uçlu sorular sorma, soruların katılımcılar nezdinde daha iyi anlaşılması ve verilecek cevapların daha detaylı olması babında her sorunun akabinde soru kökünü destekler nitelikte sondalar ekleme, katılımcıları yönlendirmekten kaçınma, alternatif sorular hazırlama, araştırılmak istenen konu hakkında geniş bir yelpazede veri elde etmek amacıyla farklı amaçlar içeren farklı türden sorular yazma ve hazırlanan bu soruların mantıklı bir şekilde düzenleme kaideleri dikkate alınmıştır ve bu sürecin hassasiyeti üzerinde titizlikle durulmuştur. (Yıldırım ve Şimşek, 2013). Bu anlamda görüşme formundaki kavramsal çerçeveyi oluşturmak ve elde edilecek verilerin sıhhati açısından daha nitelikli sorular hazırlamak amacıyla kapsamlı bir literatür taraması yapılmıştır. Taslak görüşme formu hazırlanıp, 3 uzman görüşüne sunulmuş, “uygun”, “uygun değil” ve “düzeltmesine dönük görüşleriniz” şeklinde görüş ve değerlendirmeleri istenmiştir. Daha sonra uzman görüş ve önerileri doğrultusunda yönerge ve maddelerin açık ve anlaşılabilirliği sağlanmıştır. Bu süreçte soruların güvenilirliği Miles & Huberman’ın (1994) formülü [Güvenirlik = Görüş birliği / (Görüş birliği + Görüş ayrılığı)] kullanılarak, hesaplanan uyum katsayısı 0,70 ve üzeri maddeler forma alınmıştır. Formun tüm maddelerine dayalı olarak hesaplanan uyum katsayısı 1.00 olarak hesaplanmıştır. Katılımcılarla yapılan görüşme 2018 Mart ayı içerisinde aynı anda gerçekleştirilmiştir. Araştırmada, isimsiz formla ses kaydı elde edilen katılımcı görüşleri araştırmacı tarafından analiz edilmiştir. Yapılandırılmış ve açık uçlu maddelere katılımcıların görüşme sorularına belirttikleri görüşler betimsel analiz tekniği ile analiz edilmiş, her bir belirtilen görüşlerin madde köküne göre

gruplandırılarak ayrıntılı dökümü yapılmıştır. Daha sonra katılımcı görüşleri ifade ettikleri anlam bakımından sınıflandırılıp aynı anlama gelebilecek görüşler bir grup altında toplanarak sayısallaştırılarak bulguları yorumlanmıştır (Gay, Mills ve Airasian, 2006, Sönmez ve Alacapınar, 2011). Yapılan araştırmada geçerlilik çalışmasında yansız fikirler oluşturabilmek ve bütüncül yaklaşabilmek için meslektaş teyidi alınmıştır. Katılımcıların görüşlerine yer verilirken gizlilik esası göz önünde bulundurulmuş ve araştırmanın konusu olan ifade etmek için velileri "V1, V2, V3; öğrencileri ifade etmek için Ö1, Ö2." şeklinde kodlanmıştır.

Verilerin Analizi

Çalışmanın nitel verileri içerik analizi yöntemlerinden kategorisel analiz yoluyla analiz edilmiştir. Bu araştırmada verilerin analiz sürecinde tespit edilen görüşler, katılımcıların yükledikleri anlamlar dikkate alınarak belirli tema/kategoriler halinde analiz edilip açıklanmıştır. Öğrenci ve velilerinden elde edilen verilerin analizinde şu aşamalar izlenmiştir. Veli ve öğrenci olmak üzere 2 farklı görüşme formu hazırlanmıştır. Katılımcı görüş form, ilgili öğrenci ve velisinin form numaraları (1, 2, 3) şeklinde kodlanmıştır. Örneğin öğrenciler, öğrenci form no 1 (Ö1), veli formları ise cinsiyete göre (K1, E2) olarak kodlanmıştır. Çalışma ile ilgili veriler alındıktan sonra ilk olarak her bir grubun sorulara verdikleri cevaplar ayrı ayrı ve her bir soru için belirlenmiştir. İkinci aşamada verilen cevaplardan öz olarak aynı fakat farklı sözcüklerle ifade edilenler birleştirilerek bir kategoride toplanmıştır. Daha sonra cevap kategorilerine ilişkin frekans çıkartılarak verilerin analizi yapılmıştır.

BULGULAR

Bu bölümde elde edilen veriler öğrenci ve velilerinin görüş ve önerileri doğrultusunda iki ayrı bölüm halinde düzenlenmiştir. Verilere ilişkin bulgular ayrı tablolar halinde gösterilmiştir. Bununla birlikte bulgular orijinal katılımcı görüşleri ile de desteklenerek bu görüşlerin araştırmadaki kategorik yerleri belirtilmiştir. Velilerin eğitim düzeyi, E okul sistemindeki veli, evde ilgilenen veli ve öğrencinin istediği veli durumlarını gösteren bulgular Tablo 3'te verilmiştir.

Tablo 3: Veli Eğitim Düzeyi –E-Okul Velisi-Öğrencinin İsteddiği Veli Durumu

ÖĞRENCİ	VELİ EĞİTİM DÜZEYİ	E-OKULDAKİ VELİSİ		EVDE İLGİLENEN			ÖĞRENCİNİN İSTEDİĞİ VELİ		
		Anne	Baba	Anne	Baba	Diğer	Anne	Baba	Diğer
Ö1	Yükseköğretim	X		X			X		abla
Ö2	Yükseköğretim		X	X			X		
Ö3	Ortaöğretim		X		X			X	
Ö4	Ortaöğretim	X		X		ağabey			herkes
Ö5	İlköğretim	X		X			X	X	
Ö6	Yükseköğretim		X	X	X		X	X	
Ö7	Yükseköğretim		X		X			X	
Ö8	Ortaöğretim		X	X			X		
Ö9	İlköğretim	X		X					ağabey
Ö10	Ortaöğretim	X		X			X		
Ö11	Yükseköğretim	X		X		ağabey		X	
Ö12	Yükseköğretim		X	X			X		
Ö13	İlköğretim	X		X				X	
Ö14	İlköğretim	X		X			X		
Ö15	Ortaöğretim	X				abla	X	X	
Ö16	İlköğretim	X		X			X		
Ö17	Ortaöğretim		X		X				bilgili biri
Ö18	Ortaöğretim			X			X		
Ö19	İlköğretim		X	X					ağabey
Ö20	Ortaöğretim		X			hiçkimse		X	
Ö21	Ortaöğretim		X		X		X	X	
Ö22	İlköğretim	X		X				X	
TOPLAM		12	10	16	5		12	10	

Tablo 3'e göre 22 katılımcı velinin 12'si E okulda kayıtlı anne, 10'u E okulda kayıtlı baba veli iken, 13 anne ve 4 baba,3 ikili, 1 hiç kimse ve 1 abla veli evde çocuğu ile ilgilenen veli konumundadır. Bunlara karşın öğrencinin istediği veli anne 6, baba 6, ikili veli 5, abi 1 ve bilgili biri 1 olarak görülmektedir.

1. Velilerin Görüşlerine İlişkin Bulgular

Veli görüşlerine göre çocuğunun e-okulda kayıtlı velisi olma sebebi Tablo 4'te verilmiştir.

Tablo 4: Veli Görüşlerine Göre Öğrencinin E- Okulda Kayıtlı Velisi Olma Sebebi

SEBEP	f
Anne- baba olma görevi	6
Ders takibi	10
Diğer velinin evde olmaması	1
İlgilenen kişi olmak	1
Cevap yok	5

Tablo 4'e göre velilerden 10 kişi öğrencinin ders takibini yapan kişi olmaktan dolayı, 6 kişi anne- baba olma görevinden dolayı, 1 kişi diğer veli olacak kişinin evde bulunmamasından dolayı, 1 kişi ilgilenen kişi olan kendi olduğundan dolayı e-okulda kayıtlı veli olduklarını belirtmişlerdir. 5 kişi ise herhangi bir sebebe dayalı olmadığını ifade etmektedirler. Konuya ilişkin orijinal katılımcı görüş örnekleri aşağıda verilmiştir.

'...not derecesini bilmek için e-okulda kayıtlı velisi benim .' (Görüşme kaydı : V5)'...çünkü öğrencimin durumunu takip etmek istiyorum .' (Görüşme kaydı : V6)'...annesini olmamdan dolayı e-okulda kayıtlı velisi benim .' (Görüşme kaydı : V1)

Veli görüşlerine göre velinin çocuğu ile evde ilgilenmesinin sebebi Tablo 5'te belirtilmiştir.

Tablo 5: Veli Görüşlerine Göre Öğrenci İle Evde Veli Olarak İlgilenme Sebebi

SEBEP	f
Başarılı olması için	14
Veli olma sorumluluğu	5
Yardımcı olmak	1
Aynı alanda çalışmak	1
Cevap yok	1

Tablo 5'e göre 14 veli görüşü çocuklarının başarılı olmasını istemesinden, 5 veli görüşü veli olma sorumluluğu taşımasından dolayı çocukları ile evde ilgilendiklerini ifade etmişlerdir. Konuya ilişkin orijinal katılımcı görüş örnekleri aşağıda verilmiştir.

'...daha iyi bir düzeye gelebilmesi için ilgilenmeye çalışıyorum .' (Görüşme kaydı : V2)'...iyi bir meslek sahibi olması için çabalıyorum .' (Görüşme kaydı : V13)'...çocuğumun başarısını isterim .' (Görüşme kaydı : V11)'...annesini olma sorumluluğum bunu gerektiriyor .' (Görüşme kaydı : V5)

Çalışmada veli görüşlerine göre öğrenci velisi olma kavramı Tablo 6 ile açıklanmaktadır.

Tablo 6: Veli Görüşlerine Göre Öğrenci Velisi Olma Kavramı

TEMA	ALT TEMA	f
Manevi tatmin	İlgi	10
	Sevgi	
	Hissiyat	
	Paylaşım	
Sorumluluk	Sorumlu olma	9
	Anne baba olma	
	Aile bireyi	
	Hayata yetiştirme	
	Sahip çıkmak	
Okul durumu takibi	Dersleri takip	3
	Ders başarısına yardım etmek	

Akademik başarıya teşvik	Eğitim Öğretim	2
Yönlendirme	Her konuda yardımcı olmak Ahlaki değerlere edinim sağlamak	2

Tablo 6'da görüldüğü gibi velilerin veli olma kavramını değerlendirirken çoğunluk olarak manevi tatmin (f:10), sorumluluk (f:9), okul durumu takibi(f:3), akademik teşvik(F:2), yönlendirme(f:2) olarak tanımlamaktadırlar. Konuya ilişkin orijinal katılımcı görüş örnekleri aşağıda verilmiştir.

'...bana göre veli olmak o öğrenciye karşı sorumluluk sahibi olmaktır .' (Görüşme kaydı : V5),
'...onunla bir veli değil de arkadaş gibi olmak ve her şeyi onunla paylaşmaktır..' (Görüşme kaydı : V4),
'...veli olmak çok güzel bir duygudur .' (Görüşme kaydı : V3)

Veli görüşlerine göre öğrencilerin okul dışında kimi sorumlulukları bulunmaktadır. Bu sorumluluklar Tablo 7'de belirtilmiştir.

Tablo 7: Veli Görüşlerine Göre Öğrencinin Okul Dışında Sorumlulukları

GÖREV VE SORUMLULUK	ALT GÖREV	f
Ev İşleri	Yemek yapma	6
	Ekmek alma	
	Temizlik yapma	
Ders çalışma	Ödev/ders yapmak	13
	Tekrar yapmak	
	Kitap okumak	
	Kursa gitmek	
Kişisel	Dinlenmek	5
	Giyinmek	
	Üzerine düşen sorumlulukları bilmek/yapmak	
	İyi beslenmek	
	Aile sözü dinlemek	
Manevi	Saygılı olma	3
	Çevreye sorumlu olma	
	Aileye sorumlu olma	
Aileye destek	Fikir alış verişinde bulunmak	10
	Yardımcı olmak	

Tablo 7'de görüldüğü gibi öğrenciler ailelerine ve kendilerine karşı birtakım sorumluluklar taşımaktadır ve yerine getirmektedir. 10 veli okul dışında ders çalışmayı,13 veli aileye destek olmayı öğrenciler için sorumluluk olarak görmektedir. Konuya ilişkin orijinal katılımcı görüş örnekleri aşağıda verilmiştir.

'...ders çalışmak, kitap okumak, tekrar yapmak, ailesine yardımcı olabileceği konularda yardımcı olmak vb.' (Görüşme kaydı: V3), '...anne ve babasına evde yardımcı olmak .' (Görüşme kaydı: V2), '...annesine yardım etmek .' (Görüşme kaydı: V13), '...çevresine saygılı olması .' (Görüşme kaydı : V8), Veli görüşlerine göre öğrencinin öğrenmesinde veli katkısı Tablo 8'de belirtilmiştir.

Öğrenciye veli katkısına ilişkin veli görüşleri Tablo 8'de verilmiştir.

Tablo 8: Veli Görüşlerine Göre Velinin Katkısı

KATKI SAĞLADIĞI KONU	ALT KONU	f
Yardım etme	Sorun çözme	9
	Dersine yardımcı olma	
	Eğitimine destek olma	

Genel	Beslenme Kişilik gelişimi Kendini yetiştirme	3
Başarı	Öğretim	7
Ahlaki	Terbiye verme İyi örnek olma İletişim kurma İyi ebeveyn olma	6
Katkı sağlayamıyorum (hiçbir şey)		4

Tablo 8'e göre veliler öğrencilere yardım etme açısından, genel konularda, başarı olmasında, ahlaki konularda katkı getirdiklerini ifade etmişlerdir. 4 veli ise öğrenciye katkı sağlayamadıklarını düşünmektedir. Konuya ilişkin orijinal katılımcı görüş örnekleri aşağıda verilmiştir.

'...maddi ve manevi her türlü desteği sağladığımı düşünüyorum .' (Görüşme kaydı: V8, '...kişilik gelişimi, eğitimi, öğretimi, beslenmesi, terbiyesi gibi konularda gereken sorumluluğumu yapıyorum.' (Görüşme kaydı: V1), '...sevgiyle derslerinde yardımcı oluyorum .' (Görüşme kaydı: V19)

2. Öğrencilerin Görüşlerine İlişkin Bulgular

Öğrenci görüşlerine göre veli olarak e-okul sisteminde kayıtlı kişi anne veya baba olarak değiştiği fark edilmiştir. Öğrenci görüşlerine göre e-okulda kayıtlı velisinin anne veya babasının olma sebebi Tablo 9'da verilmiştir.

Tablo 9: Öğrenci Görüşlerine Göre Velisinin e- Okulda Kayıtlı Velisi Olma Sebebi

SEBEP	f
Veli olma duygusu	7
Veli takibi	8
Veli ilgisi/sevgisi	3
Cevap yok	4

Tablo 9 bulgularına göre, öğrencilerden 8'i kendisinin takibini yapan kişi olmasından dolayı, 7 öğrenci ailesinin veli olma duygusundan dolayı, 3 öğrenci velinin ilgisi/sevgisinden dolayı e-okulda kayıtlı veli olduklarını belirtmişlerdir. 4 öğrenci ise soruyu cevaplamak istememiştir. Konuya ilişkin orijinal katılımcı görüş örnekleri aşağıda verilmiştir.

'...notlarımı kontrol etmesi için annem e-okulda kayıtlı velimdir.' (Görüşme kaydı: Ö22), '...derslerimi yakından takip etmek için kayıtlı.' (Görüşme kaydı: Ö11), '...sebebi annemin benimle daha çok ilgilenmesi .' (Görüşme kaydı: Ö4), Öğrenci görüşlerine göre e-okulda kayıtlı veya evde veli olarak ilgilenen kişinin ilgilenme sebebi Tablo 10'da verilmiştir

Tablo 10: Öğrenci Görüşlerine Göre Evde İlgilenen Kişinin İlgilenme Sebebi

SEBEP	f
Başarılı olmasını isteme	7
Veli olma sorumluluğu taşıma	3
Gelecek sağlayabilme	5
Yardımcı olma	5
Yeterli zamanı olması	1
Sevgi gösterme	1

Tablo 10'da belirtilenler sebeplere göre 7 öğrenci velisinin başarı isteğini, 5 öğrenci gelecek sağlama amaçlı, 5 öğrenci yardımcı olmak amaçlı velilerinin kendileri ile ilgilendiklerini söylemektedirler. Konuya ilişkin orijinal katılımcı görüş örnekleri aşağıda verilmiştir.

'...annemin ev hanımı olması ağabeyimin de benden daha bilgili olması .' (Görüşme kaydı : Ö4),
'...annem ilgileniyor. Çünkü benim bir meslek sahibi olmamı istiyor .' (Görüşme kaydı : Ö5),
'...annem ve babam iyi eğitim almam için evde yardımcı oluyorlar .' (Görüşme kaydı : Ö6.

Tablo 11' de öğrencinin derslerine evde yardımcı olan kişinin ilgilenme sebepleri verilmiştir.

Tablo 11: Öğrenci Görüşlerine Göre Evde Dersine Yardımcı Olan Kişinin İlgi Sebebi

SEBEP	f
Başarılı olmasını isteme	9
Yardımcı olma	9
Veli olma sorumluluğu taşıma	1
Cevap yok	3

Tablo 11'e göre evde öğrencinin derslerine yardımcı olma sebepleri, başarılı olmasını isteme(f:9) ve öğrenciye yardımcı olma(f:9) olarak belirtilmiştir. Konuya ilişkin orijinal katılımcı görüş örnekleri aşağıda verilmiştir.

'...derslerimi anlamamı sağlamak istiyorlar .' (Görüşme kaydı : Ö9, '...annem kendini sorumlu hissediyor .' (Görüşme kaydı : Ö14), '...bazı soruları çözemediğimde yardımcı oluyor .' (Görüşme kaydı : Ö18)

Tablo 10 ile Tablo 11 karşılaştırıldığında öğrenci görüşlerinin, velinin öğrenciden başarılı olmasını isteme, veli olma sorumluluğu taşıma ve yardımcı olma temalarında birleştiği görülmektedir. Öğrenci görüşlerine göre veli olma görevi Tablo 12'de verilmiştir.

Tablo 12: Öğrenci Görüşlerine Göre Velinin Görevi

GÖREV	f
Takip/ Sorumluluk	6
Yaklaşım	8
Başarı sağlamak	3
Yardımcı olmak/Desteklemek	5

Tablo 12'ye göre öğrenciler velilerinin veli olma görevini takip/sorumluluk(f:6), yaklaşım(f:8), başarı sağlamak (f:3)ve yardımcı/destek olmak(f:5) temaları ile tanımlamaktadırlar. Konuya ilişkin orijinal katılımcı görüş örnekleri aşağıda verilmiştir.

'...çocuğunun eğitimidir .' (Görüşme kaydı : Ö22), '...çocuklarının geleceğini düşünmesidir .' (Görüşme kaydı : Ö9), '...bir velinin görevi çocuğunun her ihtiyacıyla ilgilenmesidir .' (Görüşme kaydı : Ö18),
Öğrenci görüşlerine göre öğrenmesinde veli katkısı Tablo 13'de belirtilmiştir.

Tablo 13: Öğrenci Görüşlerine Göre Velinin Katkısı

KATKI SAĞLADIĞI KONU	f
Yönlendirme	5
Takip	3
Birlikte çalışma	7
Maddi	1
İlgi	1
Genel	5

Tablo 13'e göre öğrencilerden 7'si veli ile birlikte çalışmada, 5'i her konuda, 5'i yönlendirme desteğinde velisinin katkı sağladığını düşünmektedirler. Konuya ilişkin orijinal katılımcı görüş örnekleri aşağıda verilmiştir.

'...toplantılarıma katılıyorlar .' (Görüşme kaydı : Ö20), '...hayatımı bana kolaylaştırıyorlar .' (Görüşme kaydı : Ö18), '...ödevlerimde yardımcı oluyor .' (Görüşme kaydı : Ö22)

Öğrencilere yöneltilen ' velin olan kişinin sana nasıl yardımcı olmasını isterdin?' sorusuna alınan yanıtlara göre öğrencilerin 3'ü velilerinden memnun, 1' i çok fazla ilgilendiği için 18' i daha az ilgilendiği için memnun olmadıklarını belirtmiştir. Daha az ilgilendiğini söyleyen 18 öğrenci ise ilgi, destek, genel kültür, maddi, manevi konularında yardım beklediklerini dile getirmişlerdir. Konuya ilişkin orijinal katılımcı görüş örnekleri aşağıda verilmiştir.

'...bana dürüst bir şekilde yardımcı olmasını isterdim .' (Görüşme kaydı : Ö21), '...daha iyi bilip bana daha çok öğretmelerini isterdim.' (Görüşme kaydı: Ö20), '...ödevlerim konusunda bana yardım etmesini isterdim.' (Görüşme kaydı : Ö11), '...bilmediğim konularda bana akıl vermesini isterdim.' (Görüşme kaydı : Ö4)

Öğrencilere kendisi ile evde ilgilenmesini istediği kişinin ilgilenmesini isteme sebebi sorulduğunda bilgi ve ilgi temaları etrafında görüş birliğine varıldığı belirlenmiştir. Konuya ilişkin orijinal katılımcı görüş örnekleri aşağıda verilmiştir.

'...babam daha bilgili olduğu için benimle ilgileniyor.' (Görüşme kaydı: Ö3), '...evdeki herkesin benimle ilgilenmesini isterdim çünkü herkesin fikirleri farklı olabiliyor.' (Görüşme kaydı: Ö4), '...abim daha bilgili olduğu için benimle ilgilenmesini isterim.' (Görüşme kaydı: Ö9), '...derslerimle bilgili birinin yardımcı olmasını isterdim.' (Görüşme kaydı: Ö17), '...babam ilgilenmesini isterdim. Çünkü annem 5. Sınıfı bitirmiş ama babam lise 1 e kadar okumuş. O daha bilgili.' (Görüşme kaydı : Ö22)

İlgi temasını yansıtan görüşme örnekleri ise şu şekilde örneklendirilebilir:

'...Fatih abim. Çünkü benimle her geldiğinde ilgileniyor.' (Görüşme kaydı: Ö19), '...annem her şeyimle ilgilenir.' (Görüşme kaydı: Ö18), '...annemle daha iyi anlaştığımız için benimle ilgilenmesini isterim.' (Görüşme kaydı: Ö10)

Öğrencilerin istedikleri kişilerin velisi olması durumunda getireceği katkılar ve katkılara dair görüşleri Tablo 14'te verilmiştir.

Tablo 14: Öğrenci Görüşlerine Göre Olmasını İstediği Velinin Katkısı

KATKI SAĞLADIĞI KONU	f
Akademik Başarı	12
Gelecek sağlama	1
Ahlaki boyutta	3
İstekleri yerine getirme	3
İstediğim kişi velim	2

Tablo 14'e göre 12 öğrenci, kendisinin akademik başarısına katkı sağlaması bakımından veli desteğini istemektedir. Konuya ilişkin orijinal katılımcı görüş örnekleri aşağıda verilmiştir.

'...derslerim ile daha bilgili biri olsaydı derslerimi anlamama daha çok yardımcı olurdu .' (Görüşme kaydı : Ö17)

'...maddi ve manevi konularda bana destek olmasını isterdim.' (Görüşme kaydı : Ö16)

Öğrenci görüşlerine göre öğrencilerin okul dışında bazı sorumlulukları bulunmaktadır. Bu sorumluluklar Tablo 15'te belirtilmiştir.

Tablo 15: Öğrenci Görüşlerine Göre Kendisinin Okul Dışındaki Sorumlulukları

TEMA	ALT TEMA	f
Ev İşleri	Düzenleme	15
	Ekmek alma	
	Temizlik yapma	
	Çöp atmak	
	Oda toplama	

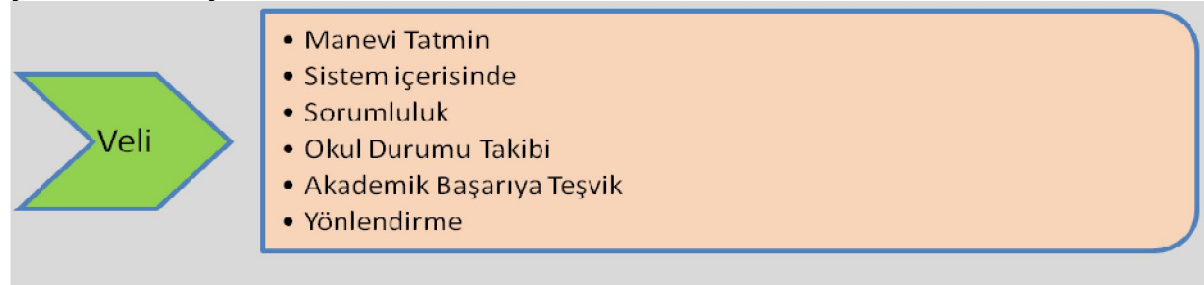
Ders çalışma	Ödev/ders yapma Tekrar yapma Kitap okuma	11
Kişisel	Oynama Giyinme Vaktinde uyuma	3
Manevi/Ahlaki	Saygılı olma Sorumluluk sahibi olma Söz dinleme	6
Aileye destek	Fikir alış verişinde bulunma Kardeşini almak	9

Tablo 15'te görüldüğü gibi öğrenciler ailelerine ve kendilerine karşı birtakım sorumluluklar taşımaktadır ve yerine getirmektedir. 15 öğrenci okul dışında ev işleri yapmayı, 9 öğrenci aileye destek olmayı, 11 öğrenci ders çalışmayı kendisi için sorumluluk olarak görmektedir. Konuya ilişkin orijinal katılımcı görüş örnekleri aşağıda verilmiştir.

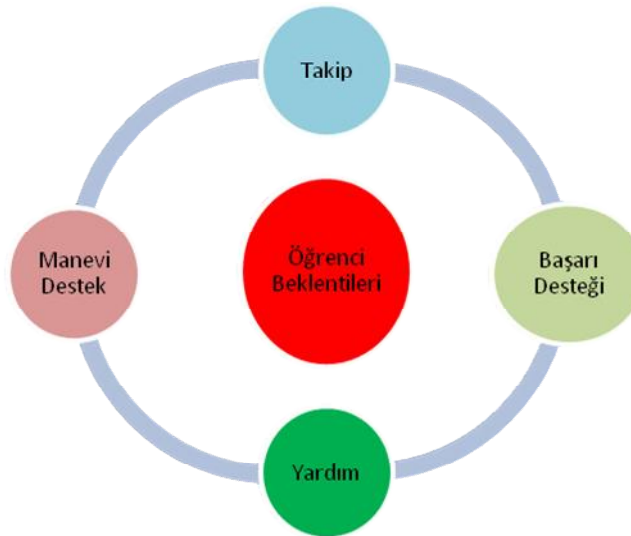
'...anneme mutfakta, babama araba temizliğinde yardımcı oluyorum .' (Görüşme kaydı : Ö16, '...ödevlerimi yapma, vaktinde uyuma gibi sorumluluklarım var.' (Görüşme kaydı : Ö17), '...çevreme karşı saygılı olma sorumluluğu taşıyorum .' (Görüşme kaydı : Ö8)

TARTIŞMA VE SONUÇ

Veli algısı ve beklentisi üzerine nitel türde yürütülmüş olan bu araştırma bulgularına dayalı olarak veli ve öğrencinin veli tanımlaması ve veliden beklentilerine ilişkin çıkarsama özeti şematik olarak şekil 1 ve Şekil 2'de verilmiştir.

Şekil 1: Veli Görüşlerine Göre Veli Olmanın Anlamı

Şekil 2: Öğrencinin Veli Algısı Döngüsü

Araştırma bulgularında öğrenciler velisinden beklenti içerisinde bulunmakta ve destek beklemektedir. Araştırma bulgularına göre e-okulda kayıtlı olan veli ile öğrenciyle evde ilgilenen kişi her öğrenci için aynı olmadığı görülmüştür. Resmi kayıtlı durumda bulunan velilerin öğrencileri ile evde ilgilenen kişilerin farklı olduğu görülmektedir. Bazı velilerin e-okulda kayıtlı olmasına rağmen evde ilgilenemedikleri gözlenmiştir. Bu durumun farklı sebepleri olabilmektedir. Velilerin öğrencilere evde ilgilenme sebeplerinin çoğunluğunu öğrencinin daha başarılı olması ve kendilerinin veli sorumluluğu içinde bulunmasıdır. Veliler öğrenci velisi olma kavramını genel olarak manevi tatmin ve sorumluluk temaları ile tanımlamaktadır. Veliler, veli olma görevini öğrenci ile ilgilenerek, akademik başarısı için yardımcı olarak yerine getirdiklerini ifade etmişlerdir. Veliler ve öğrenciler ile yapılan görüşmeler okul dışında öğrenci sorumluluklarının bulunduğunu göstermiştir. Bu sorumluluklar ev işlerine yardımcı olmak, ders çalışmak, kişisel ve ahlaki olarak sıralanabilir. Veli kendisinin öğrenciye; akademik başarısının artmasında, ahlaki değerleri öğrenmesinde, kişilik gelişiminde, sorunlarla baş etme konusunda katkı sağladığını belirtmişlerdir.

Bilgin (1990), okul ve aile işbirliği ve sorunları konusunda yaptığı araştırmada; "öğretmenlerin okul-aile ilişkilerini geliştirmede başarılı çalışmalar yaptığı, anne-babaların ise okul-aile ilişkilerini geliştirmede yetersizlikler gösterdikleri, anne-baba eğitiminin okul-aile ilişkilerini düzene koymada ve öğrencilerin okul başarılarının artırılmasında etkili olduğu" sonucuna varılmıştır.

Kıncal (1991) araştırmasında, velilerin okul aile birliğinden beklentilerinin çocukların başarı düzeyini yükseltmek olduğu sonucuna ulaşmıştır. Araştırmada, velilerin %73,3'ünün öğretmenlerle yaptıkları görüşmelerin konusunu, çocukların derslerdeki başarı durumu olduğu ifade edilmektedir.

Bu araştırmada öğrenci görüşlerine göre öğrenciler de velileri ile çoğu konuda aynı fikirde görüş birliği yapmaktadır. Öğrenciler velilerinin kendisini takip etmek, ailesinin veli olma sorumluluğu taşıması, ailesinin sevgi ve ilgisi açısından veli olduklarını ifade etmektedirler. Öğrenciler velilerinin veli olma görevini takip/sorumluluk, yaklaşım, başarı sağlamak ve yardımcı/destek olmak başlıkları ile tanımlamaktadırlar. Öğrenciler velilerinin yönlendirme, takip etme, birlikte ders çalışma, maddi kaynak ve ilgi konusunda katkı sağladıklarını düşünmektedirler. Öğrenciler, veli olmasını istediği kişilerin derslerine yardımcı olabilecek düzeyde bilgili ve kendisiyle yeterince ilgili olmasını beklemektedirler. Okul dışında sorumluluklar konusunda öğrenciler de kendilerinin sahip olduğu sorumlulukları olduğunu velileri gibi düşünmektedirler. Bu sorumluluklar öğrencilerin görüşlerinden yola çıkılarak ev işlerine yardımcı olmak, ders çalışmak, kişisel, ahlaki ve aileye destek olarak sıralanabilir. Sonuç olarak öğrenciler ailelerinden onlara iyi bir gelecek sağlamasını, iyi bir meslek sahibi olmaları konusunda desteklemelerini beklemektedirler.

Öneriler

Velilerin veli olma görev ve sorumlulukları konusundaki ortaya çıkan eğitim ihtiyaçları sistem içerisinde okul yönetimleri ve okul rehberlik servisleri aracılığı ile giderilmelidir.

Not: Bu çalışma 10- 12 Mayıs 2018 tarihlerinde Antalya'da düzenlenen 9'uncu Uluslararası Eğitimde Yeni Yönelimler Kongresi'nde bildiri olarak da değerlendirilmiştir.

KAYNAKÇA

Acat, M. B. (2009).Velinin Okula İlişkin Tutumunu Ve Eğitim Programına Katılım Düzeyini Belirlemeye Dönük Ölçek Geliştirme Çalışması, III. Eğitim Yönetimi Kongresi.

Akbaşlı, S. Ve Kavak, Y.(2008). Ortaöğretim Okullarındaki Okul Aile Birliklerinin Görevlerini Gerçekleştirme Düzeyleri, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Sayı 19.

Akpınar, B. (2010). Yapılandırmacı Yaklaşımda Öğretmenin, Öğrencinin Ve Velinin Rolü. Eğitim Bir Sen Dergisi, 6 (16). 15-20.

Aslanargun, E. (2007). Okul - Aile İşbirliği Ve Öğrenci Başarısı Üzerine Bir Tarama Çalışma. Sosyal Bilimler Dergisi, 18, 119-135.

Ayaydın, Y. ve Katılmış, A. (2017). Okullardaki Eğitim-Öğretim Faaliyetlerine İlişkin Vellilerin Görüşleri, Disiplinlerarası Eğitim Araştırmaları Dergisi, 1(1);11-28.

Balkar, B. (2009). Okul-Aile İşbirliği Sürecine İlişkin Veli Ve Öğretmen Görüşleri Üzerine Nitel Bir Çalışma. Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi,36, 105-123.

Bilgin, M. (1990), Ankara Merkez İlçelerindeki Ortaokullarda Okul ve Ailenin İşbirliği ve Sorunları, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi.

Can, G.(1992). Akademik Başarısızlık ve Önlenmesi, Anadolu Üniversitesi Yayınları, Eskişehir, S: 16.

Çelenk, S. (2003). Okul Başarısının Ön Koşulu: Okul Aile Dayanışması. İlköğretim Online, 2 (2), 28–34.
Çelenk, S. (2003), Okul Aile İşbirliği İle Okuduğunu Anlama Başarısı Arasındakivİlişki, Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Dergisi, 24,33-39.

Dam, H.(2008). Öğrencinin Okul Başarısında Aile Faktörü Hasan Dam *Hitit Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi, C. 7, Sayı: 14.

Epstein, J. L., (1992), School And Family Partnerships, In: Alkin, M., Editor, Encyclopedia Of Educational Research (6th Edn.), Macmillan, New York, Pp. 1139-1151.

Erdoğan, Ç. ve Demirkasımoğlu, N. (2010). Ailelerin Eğitim Sürecine Katılımına İlişkin Öğretmen ve Yönetici Görüşleri, Ankara Üniversitesi, Kuram Ve Uygulamada Eğitim Yönetimi, 16(3), 399-431.

Gay, L., Mills, G. & Airasian, P. (2006) Educational research: Competencies for analysis and Application, Eighth edition, NewJersey: Prentice-Hall.

Gökçe, E. (2000). İlköğretimde Okul Aile İşbirliğinin Geliştirilmesi, Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 7(7), 204-209.

Henderson, A. T. (1987). The Evidence Continues To Grow: Parent Involvement Improves Student Achievement Colombia. MD National Committee For Citizens İn Education.

Kıncal, R. (1991) "Okul Aile Birliğinin Fonksiyonlarını Gerçekleştirme Düzeyi" (Yayınlanmamış Doktora Tezi) Atatürk Üniversitesi, Erzurum 128.

Rogers, M. A., Theule, J., Ryan, B.A., Adams, G. R., & Keating, L. (2009).Parental İnvolvement And Children's School Achievement. Canadian Journal Of School Psychology, 24(1), 34-57.

Şahin, F. T., & Ünver, N. (2005). Okul Öncesi Eğitim Programlarına Aile Katılımı. Kastamonu Eğitim Dergisi, 13(1), 23-30.

Şimşek, H. Ve Tanaydın, D.(2002). İlköğretimde Veli Katılımı: Öğretmen-Veli-Psikolojik Danışman Üçgeni. İlköğretim-Online1 (1), Sf. 12-16.

Wolfendale, S. (1983). "Parental Participation İn Children's Development And Education," New York, Ny: Gordon And Breach Science Publishers.

Yıldırım, A., Şimşek, H., (2013), Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri, Ankara, Seçkin Yayınları.9.Baskı.